

2. Канашкина О. В. Формирование нравственных установок и коммуникативной культуры учащихся четвертого класса в процессе чтения художественной литературы. *Начальная школа*. 2013. № 4. С. 37–41.

3. Tomlinson P., Quinton M. *Values Across the Curriculum*. L.: Cassell, 2016. 152 p.

Мороз Ірина,
*науковий співробітник відділу суспільствознавчої освіти Інституту
педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна*

ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ СТРАШОКЛАСНИКІВ ЗАСОБАМИ ПРАКТИКУМУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ В ДЖЕРЕЛАХ»

Сучасна шкільна історична освіта в Україні неможлива без розвитку навичок медіаграмотності в учнів. В першу чергу це обумовлено тим, що нині медіа є одним з провідних чинників соціалізації молодого покоління та потужним засобом дистанційної освіти. Потреба в інтенсифікації розвитку медіаосвіти також обґрунтована необхідністю ефективно протистояти зовнішній інформаційній агресії та пропаганді. Як зазначається в новій редакції «Концепції впровадження медіосвіти в Україні», нині «медіаосвіта стає фундаментальною складовою інформаційної безпеки країни, відіграє стратегічну роль у вихованні патріотизму молоді, формуванні української ідентичності» [1].

Шкільна історична освіта значною мірою впливає на формування особистості учня, тому розвиток навичок медіаграмотності засобами навчальної літератури з історії є актуальною проблемою. Особливо гостро ця проблема актуалізується на сучасному етапі, адже українське суспільство потребує громадян з критичним мисленням та імунітетом до маніпуляцій громадською свідомістю та пропаганди [2]. Під медіаграмотністю розуміється «складова медіакультури, яка стосується вміння користуватися інформаційно-комунікативною технікою, виражати себе і спілкуватися за допомогою медіазасобів, успішно здобувати необхідну інформацію, свідомо сприймати і критично тлумачити інформацію, отриману з різних медіа, відділяти реальність від її віртуальної симуляції, тобто розуміти реальність, сконструйовану

медіаджерелами, осмислювати владні стосунки, міфи і типи контролю, які вони культивують» [1].

Формування медіаграмотності на уроках історії відбувається переважно у процесі аналізу медіатексту, де основний інструмент – навички критичного мислення. Одним із видів навчальних видань з історії, що спрямований на реалізацію компетентнісного підходу, розвиток критичного мислення та формування медіаграмотності в учнів є практикум. Зокрема, практикум «Історія України в джерелах», який ми розробляємо в рамках НДР «Методичні засади компетентнісно орієнтованої історичної та громадянської освіти в ліцеї», має максимально забезпечити можливості самостійної роботи школярів як через систему відібраних історичних джерел, так і через систему завдань різного дидактичного спрямування. Втім, як свідчить аналіз стану використання історичних джерел у процесі навчання історії в закладах загальної середньої освіти України, вчителі лише частково реалізують їх потенціал у формуванні як предметної компетентності так і медіаінформаційної грамотності [4].

Важливим завданням практикуму «Історія України в джерелах» є сприяння в оволодінні учнями навичками роботи з історичними джерелами різного типу, зокрема їх критичного аналізу в контексті конкретних історичних подій. Відповідно він має містити не лише візуальні та писемні джерела, а й посилання на інтернет ресурси, відео та аудіо матеріали тощо. Система завдань практикуму має передбачати різні форми роботи з різноманітними джерелами інформації, які допоможуть учням відрізнити факти від думок, зрозуміти, як жили люди у той чи інший історичний час, відчутти характер епохи [4].

Вважаємо, що вивчення історії через аналіз різноманітних історичних джерел дозволить учням сприймати історичні події не як однозначний процес, який зафіксовано у змісті шкільного підручника, не як набір сухих фактів і дат, а як живий олюднений процес. Також такий підхід дозволить учням зрозуміти, що події та історичні факти можна по різному трактувати та осмислювати [3].

В процесі дослідження нами було зроблено висновок, що практикум «Історії України в джерелах» має інтегрувати в свій зміст та методичний апарат інструментарій медіаосвіти. На нашу думку, такий підхід сприятиме реалізації ряду освітніх завдань, зокрема формуванню в старшокласників вміння критично сприймати й

оцінювати медіатексти різних форм і жанрів та навичок орієнтуватися в медійному потоці.

Список використаних джерел

1. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). [Електронний ресурс] Доступно: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16501/2016-04-27-kontseptsiya-vprovadzhennya-mediaosviti-v-ukraini-nova-redaktsiya/>
2. Т. Бакка, та О. Бурім, *Медіаграмотність та критичне мислення на уроках суспільствознавства: посібник для вчителя*. Київ, Україна: ЦВП, АУП, 2016.
3. П. Мороз, та І. Мороз, Аналіз стану використання історичних джерел у навчанні історії в старшій школі. *Український педагогічний журнал*. 2019. № 4. с. 142-153. DOI <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2019-4-142-153>
4. П. Мороз, та І. Мороз, Концептуальні підходи до конструювання практикуму «Історія України в джерелах». *Проблеми сучасного підручника*. Вип. 21. с. 261-270. DOI <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2018-21-261-270>

Мороз Петро,

к. пед. н., старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРУВАННЯ МЕДІАОСВІТИ В ПРАКТИКУМ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ В ДЖЕРЕЛАХ»

В умовах стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та системи мас-медіа надзвичайно гострою стає проблема підготовки учнів до вмілого і безпечного користування ними. Медіаосвіта нині розглядається як один з головних чинників забезпечення відкритості освіти щодо сучасних швидко змінюваних знань і наближення змісту освіти до потреб повсякденного життя людини [1].

В рамках НДР «Методичні засади компетентісно орієнтованої історичної та громадянської освіти в ліцеї» нами було досліджено особливості інтегрування медіаосвіти в практикум «Історія України в джерелах». Актуальність цієї проблеми зумовлена тим, що в наш інформаційно насичений час чимало людей сприймає світ через мас-медіа, які, задовольняючи певні політичні чи комерційні інтереси, часто подають тенденційну інформацію та формують міфологізований образ історії. Як наслідок, історичне минуле часом стає предметом політичних маніпуляцій у боротьбі за владу всередині